

УДК 330.3:332.1

С. В. Фімяр,
к. е. н., доцент, доцент кафедри економіки, фінансів та обліку,
ПВНЗ "Європейський університет"

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0432-2587>

О. П. Гнатюк,
к. е. н., доцент кафедри економіки, фінансів, обліку, математичних та інформаційних
дисциплін, Черкаська філія ПВНЗ "Європейський університет"

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0003-4776-7399>

В. О. Блакита,
аспірант кафедри економіки, фінансів та обліку, ПВНЗ "Європейський університет"

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0008-0390-1812>

DOI: 10.32702/2306-6814.2026.3.257

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ РЕГІОНУ: УПРАВЛІНСЬКІ ТА ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ

S. Fimyar,
PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Economics, Finance and Accounting,
Private Higher Educational Establishment "European University"

O. Hnatiuk,
PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Economics, Finance, Accounting, Mathematics
and Information Disciplines, Cherkasy branch of Private Higher Education Establishment "European University"

V. Blakyta,
Postgraduate Student of the Department of Economics, Finance and Accounting,
Private Higher Educational Establishment "European University"

INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF THE REGION: MANAGERIAL AND THEORETICAL ASPECTS

У статті досліджено теоретичні та практичні аспекти функціонування інвестиційного ринку як ключового елементу економічного розвитку регіону. Розкрито зміст секторів інвестиційних ресурсів, часток і зобов'язань, а також сектору гарантій, визначено їх роль у формуванні попиту, пропозиції та ринкової вартості інвестиційних ресурсів. Обґрунтовано, що сукупна вартість інвестиційних ресурсів регіону формує його інвестиційний потенціал, тоді як обсяг потреб у фінансуванні відображає рівень інвестиційного попиту та економічної активності.

У роботі акцентовано увагу на концепції управління інвестиціями в реальному секторі, яка передбачає цілеспрямований вплив інвестора на ключові характеристики об'єкта інвестування з метою підвищення ефективності вкладень і зниження ризиків. Доведено, що прозорість діяльності, стратегічна спрямованість управління, ефективний розподіл ресурсів і надійна система корпоративного управління є визначальними чинниками формування інвестиційної привабливості.

Окрему увагу приділено ролі регіональних органів влади у створенні сприятливого інвестиційного клімату шляхом удосконалення нормативно-правового забезпечення, розвитку інвестиційної інфраструктури, запровадження податкових стимулів та формування регіональних інвестиційних інституцій. Наголошено на важливості створення інформаційних агентств, що забезпечують прозорість ринку, рейтингову оцінку підприємств та доступ інвесторів до актуальної аналітичної інформації.

The article examines the theoretical and practical aspects of investment activity management in the real sector of the economy, emphasizing the role of investment market structure and institutional mechanisms in ensuring sustainable economic development. Particular attention is paid to the investment resources sector, the sector of equity and liabilities, and the guarantee sector, which together form the economic basis for investment decision-making, pricing, and capital movement. These sectors ensure the interaction between investors and recipients of investments, determine the level of investment risk, and influence the overall investment climate of a region.

The study substantiates that the total volume of available investment resources within a region represents its investment potential, while the aggregate demand for capital reflects investment needs and development priorities. Effective interaction between these components is a prerequisite for stable economic growth. The paper emphasizes that modern investment management goes beyond the traditional understanding of capital allocation and increasingly involves active participation of investors in shaping strategic goals, financial policy, and organizational structure of investment objects.

Special attention is paid to the concept of managing investments in the real sector through targeted influence on key characteristics of enterprises, such as transparency of operations, strategic orientation, efficiency of resource allocation, and reliability of management systems. It is proven that transparency and access to reliable information significantly reduce investment risks and increase investor confidence. Therefore, preliminary investments aimed at improving management quality and strategic planning are considered a necessary condition for large-scale capital inflows.

The article also highlights the decisive role of regional authorities in forming a favorable investment environment. This includes the development of regulatory frameworks, implementation of tax incentives, creation of regional investment institutions, and support for information and analytical infrastructure. The establishment of investment funds, insurance mechanisms, and regional information agencies is justified as an effective tool for attracting long-term investments and increasing market stability.

It is argued that investment attractiveness should be managed as a dynamic process based on coordinated actions of investors, enterprises, and public authorities. A systematic approach to investment management ensures not only the growth of investment volumes but also the formation of sustainable economic development trends, improvement of competitiveness of regional economies, and strengthening of their positions in the national and global investment space.

Ключові слова: інвестиції, управління інвестиціями, інвестиційна привабливість, регіон.

Key words: investments, investment management, investment attractiveness, region.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Сучасний етап соціально-економічного розвитку України характеризується глибокими трансформаційними процесами, зумовленими наслідками воєнних дій, необхідністю післявоєнного відновлення економіки, інтеграцією до європейського економічного простору та посиленням конкуренції між регіонами за залучення інвестиційних ресурсів. За цих умов особливої актуальності набуває проблема формування та підвищення інвестиційної привабливості регіонів як ключового чинника їх сталого розвитку, економічної безпеки та підвищення рівня добробуту населення.

Ефективне управління інвестиційною привабливістю регіону потребує комплексного наукового обґрунтування, поєднання теоретичних підходів із практичними механізмами державного та регіонального управління, а також урахування сучасних викликів, зокрема воєнних ризиків, інфраструктурних втрат, міграційних процесів, трансформації ринку праці та зміни інвестиційних пріоритетів бізнесу. Водночас відсутність єдиного підходу до оцінювання інвестиційної привабливості та фрагментарність управлінських рішень знижують ефективність реалізації регіональної інвестиційної політики.

У зв'язку з цим метою дослідження є поглиблення теоретичних засад та обґрунтування управлінських підходів до формування інвестиційної привабливості регіонів України в сучасних соціально-економічних умовах.

АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблема інвестиційної привабливості регіонів досить широко розглядається в науковій літературі, що свідчить про її значну теоретичну і практичну вагу. Серед зарубіжних дослідників суттєвий внесок у формування теоретичних підходів до оцінювання інвестиційної привабливості внесли роботи таких вчених, як М. Портер [9], який акцентував увагу на конкурентних перевагах регіонів і необхідності формування сприятливого бізнес-середовища для залучення інвестицій. Концепція конкурентних кластерів Портера підкреслює, що інвестиційна привабливість тісно пов'язана з рівнем інфраструктурної розвиненості, інституційною підтримкою та якістю людського капіталу. Також у зарубіжній літературі помітну увагу приділяють системній оцінці інвестиційного клімату через інтегровані індекси, які включають економічні, соціальні та правові складові.

В українському контексті питання інвестиційної привабливості активно досліджують вітчизняні економісти, серед яких виділяються роботи І. Биковця, О. Кармова [4], В. Іванченко, Л. Масляка та інших. Українські автори підкреслюють особливості регіональної політики, зокрема вплив адміністративних бар'єрів, якість регуляторного середовища та інституційні ризики, що є критичними чинниками для інвесторів в умовах трансформаційної економіки. Дослідження українських науковців також зосереджуються на аналізі макроекономічних умов та специфіки окремих регіонів України, що дозволяє враховувати локальні відмінності у рівні розвитку інфраструктури, ринку праці та соціальних сервісів при формуванні рекомендацій для управлінської практики.

Окремі публікації розглядають вплив глобальних викликів, таких як економічні кризи та геополітична нестабільність, на інвестиційну привабливість країн і регіонів, що особливо актуально для сучасної України. У сукупності ці дослідження створюють базу для подальшого поглиблення теоретичних засад та розробки практичних механізмів управління інвестиційною привабливістю на регіональному рівні.

ФОРМУВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є обґрунтування механізмів управління інвестиційною діяльністю в реальному секторі економіки та визначення ролі інвестиційного ринку і його структурних елементів у підвищенні інвестиційної привабливості регіонів. Для досягнення цієї мети досліджуються економічна сутність секторів інвестиційного ринку, значення інвестиційного потенціалу та інвестиційних потреб, механізми впливу інвестора на стратегічні, фінансові та організаційні характеристики об'єктів, а також роль регіональної влади в формуванні сприятливого інвестиційного середовища. Окрему увагу приділено прозорості діяльності, розвитку регіональних інвестиційних інститутів і інформаційної інфраструктури як інструментів підвищення ефективності управління інвестиційною привабливістю та залучення капіталу в реальний сектор економіки.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Навіть незначне зростання інвестиційної привабливості регіонів здатне забезпечити додаткові фінансові надходження, які можуть стати важливим кроком на шляху подолання кризових явищ у соціально-економічному розвитку. Проте разове залучення інвестицій не дає тривалого ефекту, оскільки після такого вливання рівень інвестиційної привабливості залишається практично незмінним, хоч і дещо підвищеним. У результаті відсутня стабільна основа для подальшого розвитку.

Реальне покращення ситуації можливе лише за умови формування динамічного, послідовного та довгострокового процесу нарощування інвестиційної активності, а не шляхом поодиноких заходів. Лише за таких умов окремі інвестиційні вливання можуть трансформуватися у стабільний і безперервний потік капіталу. Досягти цього можна виключно через цілеспрямоване управління процесом підвищення інвестиційної привабливості регіонів, що передбачає комплексну оцінку їх соціально-економічного потенціалу, ресурсних можливостей та стратегічних переваг.

Саме тому проблема управління інвестиційною привабливістю регіонів на сучасному етапі набуває особливої актуальності та розглядається як одне з ключових завдань регіональної економічної політики.

У традиційному розумінні поняття "інвестиційна привабливість" трактується як сукупність умов інвестування, які визначають вибір інвестора на користь того чи іншого об'єкта вкладення капіталу. Об'єктами інвестування можуть виступати окремі інвестиційні проекти, підприємства, корпорації, міста, регіони або навіть держава в цілому. Спільною ознакою для всіх зазначених об'єктів є наявність власного бюджету та системи управління, що забезпечує реалізацію інвестиційних проєктів.

Кожен із зазначених рівнів має притаманні лише йому характеристики, які формують відповідний рівень інвестиційної привабливості. Водночас регіон займає особливе місце серед об'єктів інвестування, оскільки поєднує в собі економічні, соціальні, інфраструктурні та інституційні елементи. Саме ця комплексність і цілісність структури зумовлює можливість порівняльної оцінки регіонів між собою та визначення їх конкурентних переваг.

Розглянемо сутність поняття інвестиційного потенціалу регіону. Категорія "потенціал" в економічному розумінні визначається як здатність і готовність суб'єктів господарювання спеціалізуватися на тих видах діяльності, у яких вони мають абсолютні або порівняльні переваги на певному етапі розвитку [6, с. 138]. Таким чином, інвестиційний потенціал відображає можливості регіону щодо ефективного залучення та використання ресурсів з метою досягнення економічного зростання.

Інвестиції, у свою чергу, розглядаються як сукупність грошових коштів, банківських вкладів, паїв, акцій та інших цінних паперів, а також технологій, машин, обладнання, ліцензій (у тому числі на товарні знаки), кредитів, майнових і немайнових прав, інтелектуальних цінностей, які вкладуються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності з метою отримання прибутку або досягнення соціально-економічного ефекту [8].

У сучасній економічній науці сформувалися такі підходи до тлумачення основних інвестиційних категорій:

- інвестування розглядається як процес прямого або опосередкованого впливу інвестора на об'єкт вкладення з метою зміни його характеристик;

- інвестор — це суб'єкт, орієнтований на трансформацію властивостей об'єкта інвестицій, що дозволяє за мінімальних витрат ресурсів компенсувати їх дефіцит і забезпечити бажані зміни;

- об'єкт інвестицій — це економічна система або ресурс, властивості якого дають змогу інвестору отримати інвестиційний дохід у процесі участі в ньому;

- інвестиційний дохід — результат трансформації властивостей об'єкта інвестування, що спричиняє позитивні зміни в економічному стані інвестора [4, с. 24].

Вагомий науковий інтерес становить підхід українських дослідників до аналізу структури інвестиційного попиту та сутності інвестиційного потенціалу. Зокрема, у працях вітчизняних науковців (С. Іванова, О. Петров, В. Чернега [3], А. Полозун, А. Касьян [8] та ін.) акцентується увага на доцільності розмежування потенційного та реального інвестиційного попиту. Такий поділ дає змогу глибше оцінити механізми формування інвестиційних ресурсів і умови їх подальшої трансформації в реальні вкладення.

У межах цього підходу потенційний інвестиційний попит формується за відсутності безпосереднього наміру суб'єкта господарювання спрямовувати наявний дохід або прибуток на цілі нагромадження. Йдеться про так званий формальний інвестиційний потенціал, який характеризує можливості майбутнього інвестування за умови створення відповідних економічних, інституційних та мотиваційних передумов. Саме в такому значенні інвестиційний потенціал розглядається як джерело формування майбутніх інвестиційних ресурсів.

Водночас конкретний інвестиційний попит трактується як практична реалізація намірів суб'єктів інвестиційної діяльності, що знаходить своє відображення на ринку інвестиційних товарів у формі пропозиції капіталу. Проте ототожнення доходу або прибутку з інвестиційним потенціалом не є цілком коректним, оскільки між процесами споживання та нагромадження завжди існує об'єктивна суперечність. Лише та частина доходу, яка фактично спрямовується на заощадження та інвестування, може розглядатися як реальний інвестиційний ресурс.

Крім того, вітчизняні дослідники наголошують на наявності тісного, але не автоматичного зв'язку між інвестиційним потенціалом та його реалізацією. Ефективне використання інвестиційного потенціалу передбачає не лише його формування та нарощування, а й створення цілісної системи умов для залучення капіталу в реальний сектор економіки. Йдеться про необхідність формування сприятливого інвестиційного клімату, удосконалення інституційного середовища, розвитку фінансової інфраструктури та застосування стимулюючих механізмів активізації інвестиційної діяльності.

Значний науковий інтерес також становить підхід до аналізу інвестиційного потенціалу регіону, запропонований українськими економістами, які розглядають його як складну багатокomпонентну систему. У межах цього

підходу інвестиційний потенціал трактується як сукупність інвестиційних ресурсів, що формуються за рахунок накопиченого капіталу та представлені на ринку у вигляді потенційного попиту, здатного трансформуватися у реальні інвестиції за наявності відповідних умов.

На думку дослідників, регіональний інвестиційний потенціал не є простою сукупністю ресурсів, а являє собою впорядковану систему матеріальних, фінансових, трудових, інтелектуальних та організаційних компонентів, локалізованих у межах певної території. Саме така структурована сукупність забезпечує можливість досягнення запланованого економічного ефекту від інвестиційної діяльності [6, с. 139].

Водночас слід зазначити, що сучасні підходи до оцінки інвестиційного потенціалу потребують розширення його складових. Окрім матеріальних, фінансових та інтелектуальних ресурсів, дедалі більшого значення набувають інформаційні ресурси, рівень цифровізації, інноваційна спроможність регіону, які суттєво впливають на інвестиційну привабливість та конкурентоспроможність територій у довгостроковій перспективі.

З іншого боку, помилковим є ототожнення регіонального інвестиційного потенціалу виключно з обсягом наявних на певній території основних засобів виробництва. Поняття "інвестиційний потенціал" має значно ширший зміст і застосовується передусім для характеристики можливих у перспективі обсягів вкладень капіталу. Хоча рівень накопичених основних фондів певною мірою може опосередковано впливати на інвестиційну активність регіону (зокрема через ризики перенасичення капіталом або надмірної концентрації інвестицій у окремих галузях), така залежність не є прямою і однозначною. Інвестиційний потенціал формується під впливом значно ширшого кола чинників, ніж лише вартість або структура основних засобів.

Альтернативний підхід до визначення інвестиційного потенціалу ґрунтується на теорії абсолютних і порівняльних переваг. Вихідним положенням ринкової економіки є обмеженість ресурсів, якими володіють суб'єкти господарювання, а також нерівномірність їх розподілу між регіонами та галузями. З урахуванням цієї обставини можна зробити методологічний висновок, що кожен суб'єкт економічної діяльності, як елемент цілісної господарської системи, володіє певними перевагами, які визначають його інвестиційну привабливість.

Зазначений підхід цілком правомірно застосовувати і до поняття "інвестиційний потенціал регіону". Абсолютні переваги регіону формуються під впливом його геостратегічного положення, природно-кліматичних умов, ресурсного забезпечення, демографічної структури та просторових характеристик. Водночас порівняльні переваги визначаються здатністю регіону ефективно використовувати наявні ресурси, знижувати витрати виробництва, впроваджувати інновації та формувати конкурентоспроможну структуру економіки.

Таким чином, інвестиційний потенціал регіону доцільно розглядати як сукупну можливість мобілізації та використання галузевих і міжгалузевих ресурсів, що забезпечують зростання капіталоозброєності праці та здатність суб'єктів господарювання генерувати стабільний економічний результат. Йдеться не лише про на-

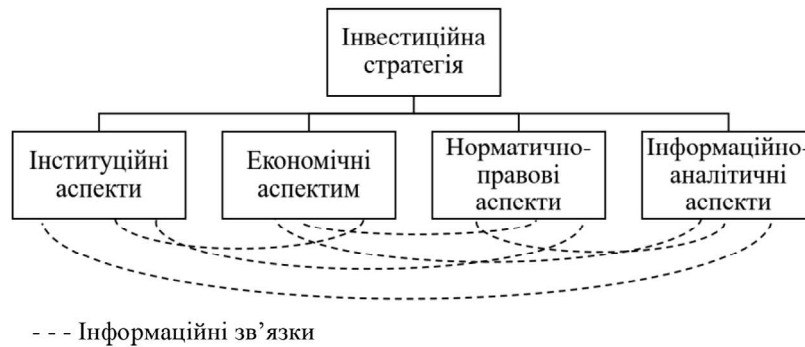

Рис. 1. Місце інформаційної складової у регіональному інвестиційному процесі

Джерело: сформовано на основі [6, 8].

явність ресурсів, а й про здатність регіональної економічної системи трансформувати їх у довгострокові конкурентні переваги.

Для комплексної оцінки інвестиційного потенціалу регіону доцільно враховувати сукупність ключових факторів, які безпосередньо впливають на інвестиційні рішення суб'єктів господарювання, зокрема [7]:

- ресурсно-сировинний фактор, що характеризує рівень забезпеченості регіону балансовими запасами основних видів природних ресурсів;
- виробничий фактор, який відображає результати господарської діяльності та рівень розвитку промислового комплексу;
- споживчий фактор, що визначається платоспроможним попитом населення;
- інфраструктурний фактор, який охоплює транспортну, логістичну, енергетичну та комунікаційну забезпеченість регіону;
- інтелектуальний фактор, що характеризує освітній рівень населення та наявність кваліфікованих кадрів;
- інституційний фактор, який відображає ступінь розвитку ринкових інститутів та ефективність державного управління;
- інноваційний фактор, що визначається рівнем упровадження досягнень науково-технічного прогресу та цифрових технологій.

Окрім цього, важливе значення має оцінка інвестиційних ризиків, серед яких доцільно виокремити [8]:

- економічні ризики, пов'язані з динамікою регіонального розвитку;
- політичні ризики, зумовлені нестабільністю політичних процесів;
- соціальні ризики, що відображають рівень соціальної напруженості;
- екологічні ризики, включно з техногенним та радіаційним навантаженням;
- криміногенні ризики, які впливають на безпеку інвестиційної діяльності.

Особливе значення в активізації інвестиційних процесів відіграє банківська система, яка забезпечує перерозподіл фінансових ресурсів між фінансовим та реальним секторами економіки. Без ефективного функціонування регіональної банківської інфраструктури неможливе формування повноцінного ринку інвестиційного капіталу. Саме банки виступають ключовими посередниками у трансформації заощаджень населення в інвес-

тиційні ресурси, що спрямовуються на розвиток виробництва та соціальної сфери.

Важливу роль у формуванні інвестиційного потенціалу відіграють домогосподарства як основні носії заощаджень. Хоча вони безпосередньо не здійснюють підприємницьку діяльність, саме їхні доходи та схильність до заощадження формують ресурсну базу для кредитування економіки. Історичний досвід розвинених країн свідчить, що залучення коштів населення через фінансові інструменти є одним із ключових механізмів наповнення бюджетів різних рівнів, у тому числі регіонального.

Інвестиційна стратегія регіону, своєю чергою, являє собою комплексну систему взаємопов'язаних елементів, серед яких виділяють інституційний, економічний, нормативно-правовий та інформаційно-аналітичний аспекти (рис. 1). У межах інституційного аспекту формуються структура інвестицій, інвестиційний портфель, механізми управління ризиками та система взаємодії між учасниками інвестиційного процесу, що забезпечує узгоджене функціонування всіх елементів регіональної інвестиційної системи (рис. 2).

Нормативно-правовий аспект інвестиційної стратегії охоплює комплекс законодавчих, підзаконних та регуляторних актів, що визначають правове поле інвестиційної діяльності та регламентують умови її здійснення. До цього аспекту належать не лише закони та кодекси, але й нормативні акти органів виконавчої влади, регуляторів фінансового ринку, органів місцевого самоврядування, а також міжнародні угоди, до яких приєднується держава. Така нормативна база формує правові рамки для інвестування, встановлює правила захисту прав інвесторів, порядок реєстрації та ліцензування підприємницької діяльності, визначає фіскальні та податкові механізми, які впливають на ефективність вкладення капіталу.

В умовах сучасної України особливе значення мають положення Податкового кодексу [2], які регулюють оподаткування прибутку, податкові пільги та стимули для інвесторів, а також закони про інвестиційну діяльність, державну підтримку інвестиційних проєктів із значними інвестиціями, приватизацію державного майна та стимулювання інновацій. Не менш важливими є нормативні акти, спрямовані на розвиток окремих секторів економіки, забезпечення прозорості державних

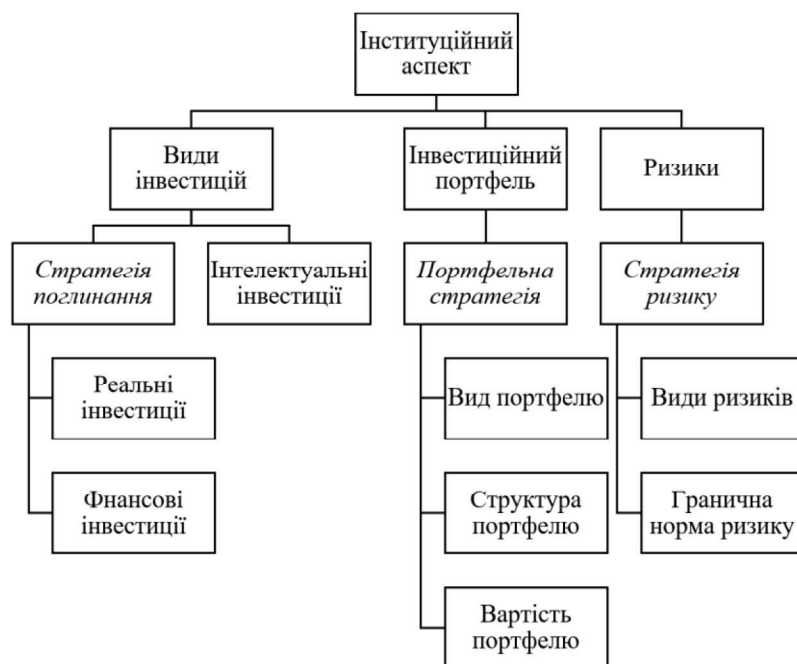

Рис. 2. Структура інституційного аспекту інвестиційної стратегії

Джерело: сформовано на основі [1, 4, 8].

закупівель та стимулювання підприємницької активності в післявоєнний період.

Крім того, нормативно-правовий аспект включає механізми захисту прав інвесторів, визначення обов'язків і відповідальності сторін у договорах, регламентування процедур державного контролю та нагляду за інвестиційними процесами. На міжнародному рівні це включає двосторонні та багатосторонні угоди про захист інвестицій, правила транснаціональних корпорацій, а також стандарти ЄС та міжнародних фінансових організацій. Врахування цих нормативних елементів дозволяє суб'єктам господарювання формувати збалансовану інвестиційну стратегію, зменшувати ризики правових конфліктів і підвищувати привабливість регіону чи підприємства для внутрішніх та зовнішніх інвесторів.

По-друге, нормативно-правовий аспект охоплює внутрішні регламенти підприємств, зокрема облікову політику, положення про інвестиційну діяльність, внутрішні стандарти управління ризиками та фінансового контролю. Сукупність цих документів забезпечує узгодженість інвестиційних рішень у межах корпорації, уніфікацію процедур планування, фінансування та контролю за реалізацією інвестиційних проєктів.

Економічний аспект інвестиційної стратегії являє собою систему взаємопов'язаних економічних елементів, що визначають доцільність та ефективність інвестиційної діяльності. До нього належать показники оцінки результативності інвестицій, джерела фінансування, механізми управління інвестиційними потоками, а також методи оцінки ризиків і прогнозування фінансових результатів. У межах цього аспекту формуються цілі інвестиційної стратегії, обґрунтовуються її пріоритети та визначаються критерії прийняття управлінських рішень (рис. 3). Для України в умовах обмеженого доступу до капіталу особливо актуальними є інструменти оптимізації витрат, залучення міжнародної фінансової допомоги та державно-приватного партнерства.

Інформаційно-аналітичний аспект інвестиційної стратегії виступає базисом для ухвалення обґрунтованих управлінських рішень і включає комплекс взаємопов'язаних підсистем:

- підсистему збору та первинного відбору інформації;
- підсистему зберігання даних;
- підсистему пошуку інформації;
- підсистему аналітичної обробки та інтерпретації даних [7].

Зазначена система забезпечує формування інформаційного механізму регіону, який дозволяє оперативно реагувати на зміни в законодавстві, податковій політиці та макроекономічному середовищі, прогнозувати розвиток ринків і коригувати стратегічні напрями інвестиційної діяльності. В умовах цифровізації економіки України значення цього аспекту суттєво зростає, оскільки доступ до якісної аналітики стає ключовим фактором конкурентоспроможності регіонів.

Організаційна структура інвестиційного ринку регіону формується як система трьох взаємопов'язаних і рівнозначних секторів [4]:

- сектор інвестиційних ресурсів;
- сектор часток і зобов'язань;
- сектор гарантій.

Кожен із зазначених секторів виконує важливу функцію у формуванні ринкової вартості інвестиційних об'єктів. За наявності вільних фінансових ресурсів у інвесторів формується їх пропозиція в секторі інвестиційних ресурсів. Підприємства, своєю чергою, пропонують у відповідь корпоративні права, боргові зобов'язання або інші фінансові інструменти, що формує сектор часток і зобов'язань. Водночас інвестиційна діяльність супроводжується ризиками, що зумовлює необхідність функціонування сектора гарантій, покликаного мінімізувати фінансові, правові та інституційні загрози.

Рис. 3. Структура економічного аспекту інвестиційної стратегії

Джерело: сформовано на основі [6, 8].

Для прийняття ефективних управлінських рішень на інвестиційному ринку регіону необхідною є наявність достовірної, своєчасної та повної інформації. Саме це зумовлює функціонування інформаційної системи та відповідного інформаційного механізму, який забезпечує взаємозв'язок між усіма учасниками інвестиційного процесу.

Таким чином, інвестиційний ринок можна розглядати як умовний економічний простір, у межах якого здійснюється безперервний рух інвестиційних ресурсів між суб'єктами на основі доступної інформації. Цей процес має замкнений характер і фактично являє собою кругообіг інвестицій у межах регіону.

Інвестиційний ринок регіону також доцільно представити у вигляді кругообігу інвестицій і об'єктів інвестування, що відображає взаємодію інвесторів, споживачів інвестиційних ресурсів і регіону як суб'єкта, що забезпечує інституційні гарантії [5, с. 12]:

- інвестор;
- потреба в інвестиціях;
- інвестиційні ресурси;
- інформаційна складова;
- зобов'язання та гарантії;
- споживачі інвестицій;
- контроль за ефективністю.

Обмін відбувається через сектор інвестиційних ресурсів, сектор часток і зобов'язань та сектор гарантій, що забезпечує цілісність і безперервність інвестиційного процесу.

Під інвестором у даному контексті розуміється суб'єкт, який пропонує на інвестиційному ринку фінансові ресурси з метою отримання доходу, зокрема інвестиційні банки, фінансові компанії, холдинги, корпорації, а також інституційні та приватні інвестори. В сучасних умовах України їх роль істотно зростає у зв'язку

з необхідністю відновлення економіки, модернізації інфраструктури та забезпечення стійкого регіонального розвитку.

Сектор інвестиційних ресурсів є ключовою складовою інвестиційного ринку, у межах якої відбувається взаємодія інвесторів та споживачів інвестиційних ресурсів. Саме тут на основі співвідношення попиту й пропозиції формується реальна ринкова ціна інвестиційних ресурсів, визначаються їх обсяги, напрями використання та умови залучення. Крім того, цей сектор забезпечує доступ учасників ринку до інформації щодо вартості капіталу, інвестиційних можливостей і фактичних обсягів вкладень, що є особливо актуальним в умовах післякризового відновлення економіки України.

Сектор часток і зобов'язань, як і сектор гарантій, виконує компенсаційну функцію в структурі інвестиційного ринку. У межах сектора часток і зобов'язань формуються ринкові ціни на корпоративні права, боргові інструменти та інші форми зобов'язань. Саме тут відбувається передача прав власності або фінансових зобов'язань від споживачів інвестицій до інвесторів. Даний сектор забезпечує інформаційну прозорість щодо вартості активів і дозволяє оцінити доцільність вкладень у конкретні об'єкти.

Сектор гарантій, у свою чергу, виконує функцію мінімізації інвестиційних ризиків. У його межах визначаються обсяги та вартість гарантійних інструментів, які забезпечують захист інвесторів від фінансових, правових і операційних ризиків. В умовах України, де інвестиційне середовище характеризується підвищеним рівнем невизначеності, значення цього сектора істотно зростає, оскільки саме він формує довіру до інвестиційних процесів.

Сумарна вартість інвестиційних ресурсів, що пропонується в межах регіону, може розглядатися як інвес-

тиційний потенціал регіону, тоді як загальна потреба в інвестиційних ресурсах, виражена через обсяги запропонованих часток і зобов'язань, формує інвестиційні потреби регіону. Співвідношення між цими показниками відображає реальний стан інвестиційного середовища та рівень його збалансованості.

Ключовою ідеєю концепції управління інвестиціями в реальний сектор є цілеспрямований вплив інвестора на стратегічні характеристики об'єкта інвестування. Саме такий підхід дозволяє забезпечити контроль за ефективністю вкладень та підвищити їхню надійність. Практика свідчить, що інвестор може досягти довгострокового ефекту не стільки за рахунок обсягу вкладених коштів, скільки через вплив на якість управління, прозорість діяльності та стратегічну спрямованість підприємства.

Контроль за ефективністю інвестицій можливий лише за умови відкритості та прозорості діяльності об'єкта інвестування. Саме тому перед масштабними капіталовкладеннями інвестори часто здійснюють попередні, відносно незначні інвестиції, спрямовані на формування стратегічного управління, удосконалення фінансової звітності та налагодження системи контролю. Таким чином створюється основа для подальшої масштабної модернізації або реструктуризації підприємства.

Важливим елементом є також формування цілеспрямованої фінансової політики, яка забезпечує узгодженість між стратегією розвитку та розподілом ресурсів. Через удосконалення організаційної структури, підбір ефективного управлінського персоналу та запровадження сучасних механізмів фінансового контролю інвестор отримує можливість суттєво підвищити надійність інвестицій.

Таким чином, здійснюючи цілеспрямоване інвестування у формування стратегічності діяльності, прозорості управління та ефективності використання ресурсів, інвестор фактично бере під контроль подальший розвиток об'єкта вкладень. Це не лише підвищує інвестиційну привабливість конкретного підприємства, а й сприяє зростанню довіри з боку інших потенційних інвесторів, що є особливо важливим для регіонів України в умовах післякризового відновлення.

Управління інвестиційною привабливістю можливе лише за умови активної участі органів влади. На етапі формування інституційних механізмів воно зводиться до регулювання доступу інвесторів до інформації, механізмів контролю та участі в ухваленні стратегічних рішень. Чим вищий рівень відкритості та залученості інвестора, тим привабливішим стає об'єкт інвестування.

На регіональному рівні управління інвестиційною привабливістю означає передусім управління довгостроковими тенденціями. Йдеться про створення стабільної нормативної бази, розвиток інституційної інфраструктури та запуск механізмів, які забезпечують сталий приплив інвестицій. Регіон стає привабливим для інвесторів лише тоді, коли стратегічність управління, ефективність використання ресурсів і надійність управлінських рішень набувають системного характеру.

Цілеспрямований вплив регіональної влади на формування сприятливого інвестиційного клімату, забезпечення прозорості економічних процесів, підтримку

ефективних інвесторів і розвиток інституційної інфраструктури фактично становить основу управління інвестиційною привабливістю реального сектору економіки.

Формування регіональних інвестиційних інституцій має здійснюватися через комплекс узгоджених заходів, зокрема:

1. Прийняття регіональних нормативних актів, спрямованих на стимулювання залучення коштів у інвестиційні інститути, у тому числі через механізми обов'язкового або добровільного страхування.

2. Запровадження податкових стимулів, зокрема пільг щодо регіональної частини податку на прибуток або доходи фізичних осіб для учасників інвестиційних процесів.

3. Створення регіональних інвестиційних інституцій (інвестиційних фондів, банків, страхових компаній) за участю органів місцевої влади з метою підвищення довіри інвесторів і забезпечення гарантій вкладень.

4. Розвиток регіональних інформаційних агентств, які здійснюватимуть збір, аналіз і поширення інформації про інвестиційні можливості, фінансовий стан підприємств і рівень інвестиційної привабливості об'єктів.

Такі агентства мають відігравати ключову роль у формуванні прозорого інформаційного середовища, забезпечуючи доступ інвесторів до актуальних даних і сприяючи залученню фінансових ресурсів у реальний сектор економіки. Їх створення та фінансування доцільно здійснювати на засадах партнерства між органами влади та інвестиційними інститутами, оскільки на початковому етапі їх діяльність потребує стабільної фінансової підтримки.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШОГО РОЗВИТКУ У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Узагальнюючи викладений матеріал, слід зазначити, що ефективне функціонування інвестиційного ринку та зростання інвестиційної привабливості реального сектору економіки можливі лише за умови комплексного та системного підходу до управління інвестиційними процесами. Визначальну роль у цьому відіграє узгоджена взаємодія секторів інвестиційних ресурсів, часток і зобов'язань, а також гарантій, які в сукупності формують цілісне середовище для руху капіталу, ціноутворення та прийняття інвестиційних рішень. Особливого значення набуває прозорість економічної діяльності об'єктів інвестування, оскільки саме вона забезпечує можливість контролю ефективності вкладень та знижує ризики для інвесторів.

Управління інвестиціями в реальний сектор передбачає не лише фінансування, а й активний вплив інвестора на стратегічні параметри діяльності підприємства, зокрема на формування стратегії розвитку, організаційної структури, фінансової політики та системи управління. Такий підхід дозволяє перетворити інвестиції з пасивного вкладення капіталу на інструмент довгострокового розвитку та підвищення конкурентоспроможності. Важливу роль у цьому процесі відіграє регіональний рівень управління, де через нормативно-правові механізми, податкове стимулювання, розвиток інвестиційної інфраструктури та інформаційної підтримки формується сприятливе інвестиційне середовище.

Особливе значення має діяльність регіональних інвестиційних інституцій, здатних акумулювати фінансові ресурси, знижувати ризики інвестування та забезпечувати довіру з боку інвесторів. Їх ефективне функціонування можливе лише за умов активної участі органів влади, прозорості діяльності та наявності механізмів державного й громадського контролю. Таким чином, управління інвестиційною привабливістю є складним багатоаспектним процесом, спрямованим на формування сталих економічних тенденцій, зростання довіри інвесторів та забезпечення довгострокового розвитку регіонів і національної економіки загалом.

Література:

1. Закон України "Про інвестиційну діяльність" від 19 жовтня 2001 року № 1560-IV. Відомості Верховної Ради України, 2001, № 43, ст. 250. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-14#Text> (дата звернення: 22.12.2025).
2. Податковий кодекс України: Закон України від 02 груд. 2010 р. № 2755. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 20.12.2025).
3. Іванов, С., Петров, О. (2023). Державне регулювання та ціноутворення в інноваційних екосистемах: приклади з країн Східної Європи. Технологічне прогнозування та соціальні зміни, 185, 122311. DOI: 10.1016/j.techfore.2022.122311
4. Карманова, О.О. (2023), Державне регулювання інноваційно-інвестиційного розвитку: досвід України, Економіка та держава, вип. 8, С. 23—34. DOI: <https://doi.org/10.32782/etd.2023.8.03>
5. Кузнєцова, М., Лебедев, В. (2020). Визначення інновацій та їх економічні виміри: критичний огляд. Журнал економіки та управління інноваціями, 28 (1), 11—30. DOI: 10.3917/jie.028.0011
6. Новаковська І. О., Бавровська Н. М., Іванченко В. А. Перспективи інвестиційної привабливості України в умовах повоєнного відновлення. Актуальні питання у сучасній науці. 2024. № 5. С. 137—149
7. Скоробогатова Н. Є. Інвестиційне забезпечення інноваційного розвитку підприємств в умовах індустрії 4.0. Економічний вісник НТУУ "КПІ". 2021; № 18. DOI: <https://doi.org/10.20535/23075651.18.2021.241099>
8. Чернега В., Полозун А., Касьян А. Сучасні тенденції інвестування в Україні. Економіка та суспільство. 2022. № 44. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1849/1783>.
9. Porter, M.E. (1998), "Clusters and the New Economics of Competition", Harvard Business Review, vol. 76(6), pp. 77—90. <https://doi.org/10.1225/98061005>.
3. Ivanov, S. and Petrov, O. (2023), "State regulation and pricing in innovation ecosystems: Evidence from Eastern Europe", Technological Forecasting and Social Change, vol. 185, 122311. <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2022.122311>.
4. Karmanova, O.O. (2023), "State regulation of innovation-investment development: Ukrainian and global experience", Economy and State, vol. 8, pp. 23—34. <https://doi.org/10.32782/etd.2023.8.03>.
5. Kuznetsova, M. and Lebedev, V. (2020), "Defining innovation and its economic dimensions: A critical review", Journal of Innovation Economics & Management, vol. 28 (1), pp. 11—30. <https://doi.org/10.3917/jie.028.0011>.
6. Novakovska, I.O., Bavrovskaya, N.M., and Ivanchenko, V.A. (2024). Prospects for Ukraine's investment attractiveness in the context of post-war recovery. Actual Issues in Modern Science, vol. (5), pp. 137—149.
7. Skorobohatova, N.Ye. (2021), "Investment support of innovative development of enterprises in the context of Industry 4.0", Ekonomichnyi visnyk NTUU "KPI", vol. 18. <https://doi.org/10.20535/23075651.18.2021.241099>.
8. Chernega, V., Polozun, A., and Kasian, A. (2022). Current trends in investment in Ukraine. Economy and Society, vol. 44. <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1849/1783> (Accessed 22 December 2025).
9. Porter, M.E. (1998), "Clusters and the New Economics of Competition", Harvard Business Review, vol. 76 (6), pp. 77—90. <https://doi.org/10.1225/98061005>.

References:

1. The Verkhovna Rada of Ukraine (2001), The Law of Ukraine "On investment activity", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-14#Text> (Accessed 22 December 2025).
2. Verkhovna Rada of Ukraine (2010), "Tax Code of Ukraine", available at: Available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (Accessed December 20, 2025).

<https://nayka.com.ua>

Електронне фахове видання

Ефективна
ЕКОНОМІКА

Виходить 12 разів на рік

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б»)
Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292

e-mail: economy_2008@ukr.net

viber: +38 050 3820663